

Милан С. Комненовић*
Универзитет у Крагујевцу, Педагошки факултет у Ужицу

ПРОБЛЕМИ ДЕФИНИСАЊА ПРЕДМЕТА ДОМСКЕ ПЕДАГОГИЈЕ**

Апстракт: У раду смо се бавили проблемом дефинисања педагошке дисциплине која изучава васпитање у институционалном смештају. Домска педагогија се најчешће на нашим просторима препознаје као део педагошке науке који изучава превасходно васпитање и образовања у оквиру интернатског смештаја ученика основних и средњих школа, док смо анализом радова о домској педагогији увидели да се предмет домске педагогије дефинише много шире. У раду се образлажу три узрочно-последична проблема која, по нама, чине основну препреку у дефинисању домске педагогије као научне дисциплине. Циљ рада је утврђивање теоријског концепта домске педагогије, односно анализа теоријских основа на којима почивају ставови домаћих аутора о предмету изучавања домске педагогије. Поред тога, у раду ћемо представити проблеме са којима се сусрећемо у дефинисању домске педагогије као засебне области научног сазнања у оквиру педагогије, као и основне проблеме у дефинисању професије васпитача у домовима ученика. На крају рада, представићемо теоријски концепт који би могао да одговори на проблеме у вези са дефинисањем предмета домске педагогије. Будући да већина аутора дефинише домску педагогију као дисциплину која се бави изучавањем васпитања у оквиру институционалног смештаја, у овом раду се бавимо сегментом домске педагогије која испитује проблем средњошколског васпитања и образовања, односно дома ученика средњих школа.

Кључне речи: *домска педагогија, теоријски оквир дисциплине, дом ученика, интернат.*

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Систем васпитања и образовања у Србији обухвата предшколско, основно, средње и високо образовање. Поред предшколских, основношкол-

* milankommenovic92@gmail.com

** Рад је настао у оквиру пројекта *Настава и учење: проблеми, циљеви и перспективе*, бр. 179026, чији је носилац Педагошки факултет у Ужицу, а који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

ских, средњошколских и високошколских установа, у образовном систему постоје установе које реализују непосредни васпитно-образовни рад са децом (најчешће¹) средњошколског узраста. Учестали називи за ове установе код нас су домови ученика, ученички домови, интернати. Постоје разлике између интерната и домова ученика – интернатски смештај је везан за одређени тип стручне школе у коме су смештени ученици те школе (на пример, пољопривредна школа, медицинска школа и др.), док се у ученичким домовима смештају ученици који похађају различите средње школе у граду у коме је дом. Дакле, домови ученика представљају васпитно-образовну институцију у којој су смештени ученици који се школују и живе ван свог места боравка, односно изван родитељског дома. Домови ученика (и интернати) реализују васпитно-образовни рад са ученицима по одређеном васпитном програму и плану активности, док се научна дисциплина која истражује проблеме васпитног рада у оквиру институционалног смештаја назива домска педагогија.

ПРОБЛЕМИ У ДЕФИНИСАЊУ ДОМСКЕ ПЕДАГОГИЈЕ

Домска педагогија је педагошка дисциплина чији је предмет истраживања васпитање и образовање у ученичким домовима (Јешић, 2009). Ова дисциплина проучава теоријске аспекте домског васпитања, анализира резултате педагошког рада у домовима ученика и препоручује мере за побољшање васпитно-образовног рада. Домска педагогија проучава васпитно-образовну средину ученичког дома са свим карактеристикама специфичног институционалног васпитног рада, односима међу чиниоцима и учесницима домског васпитања, утицајем домске средине на ученичка постигнућа у области васпитања и образовања (Јешић, 2009; Комненовић, 2018; Rosić, 2001; 2007).

Поједини аутори наглашавају како домска педагогија представља сегмент педагошке науке који није довољно теоријски утемељен и емпиријски истражен (Vukasović, 2001; Јешић, 2008; Kolesarić, 2019; Martin et al., 2014; Martin et al., 2015; Rosić, 2007; Ćuk, 2012; Филиповић и Беновић, 2019). Поред тога, аутори који су се бавили истраживањем домског васпитања нису потпуно сагласни у одређивању домске педагогије као педагошке дисциплине. Сматрамо да за то постоји више разлога, док су, по нашем мишљењу, три кључна узрочно-последична разлога зашто домска педагогија као научна дисциплина није у довољној мери одређена:

1) Неусаглашени ставови аутора о томе који облици институционалног васпитања спадају у предмет изучавања дисциплине домске педагогије;

2) Мали број теоријских разматрања која описују и конституишу домску педагогију и теоријских радова чији је предмет изучавања домско васпитање;

¹ Постоје, такође, и основне школе са домом ученика.

3) Проблеми дефинисања професије *васпитач* у дому.

Будући да већина аутора дефинише домску педагогију као дисциплину која се бави изучавањем васпитања у оквиру институционалног смештаја, у овом раду се бавимо сегментом домске педагогије који испитује проблем средњошколског васпитања и образовања, односно дома ученика средњих школа.

Неусаглашени ставови о предмету домске педагогије

Иако домови ученика и школе са интернатом нису новина у светском васпитању и образовању – први интернати се оснивају још са првим школама у Вавилону (Кларан, 1996) – теоријски аспект овог васпитно-образовног поља није се развио у довољној мери (Rosić, 2007). Развијање свести о домској педагогији на нашим просторима почиње 70-их година XX века, када се објављује превод књиге аутора Отоа Вилферта (Wilfert, 1971). Две године касније, Заједница домова СР Србије објављује монографију групе аутора под називом *Васпитни рад у домовима: прилози домској педагогији* (Франковић и сар., 1973). У поменутих делима, проблем домске педагогије поставља се широко и без конкретних упутстава или програма васпитног рада у средњошколском дому – први програм васпитног рада у домовима ученика настаје 24 година касније (1997. године), иако је већ постојао велики број ученичких домова и школа са интернатом.

Аутори из нашег региона различито дефинишу домску педагогију као део педагошке науке. Када је у питању развој домске педагогије као научне дисциплине у нашем региону, можемо рећи да је највећи допринос дао Владимир Росић са 6 монографских издања и више од 20 чланака објављених у научним часописима и зборницима који се тичу домске педагогије и васпитања у дому ученика (*prof. dr. sc. Vladimir Rosić*, 2011). У својим радовима, професор Росић дефинише домску педагогију као део опште педагогије чији су циљеви истраживања и проучавања васпитање у домским установама, односно ова дисциплина осмишљава васпитни процес у специфичној средини ван родитељског окружења. Росић за предмет домске педагогије одређује васпитање у домовима које се реализује у домовима за децу без родитељског старања, ученичким домовима, студентским домовима, домовима за одрасле и „другим облицима и моделима домског васпитања у саставу васпитања и образовања и изван њега” (Rosić, 2001: 44). Овако постављен предмет наводи на закључак да се домска педагогија бави сваким типом резиденцијалног смештаја, без обзира на то која је иницијална намена те установе (образовна, васпитна, медицинска, корективна, социјално-заштитна) и која је узрасна старост корисника установе (основношколски дом, средњошколски дом, студентски дом, геронтолошки центар). Оријентацију у дефинисању домске педагогије сличну Росићевој имају и Мушановић и Лукаш (Мушановић и Лукаш, према: Kolesarić, 2019), који истичу да домска педагогија припада делу

педагошке науке који изучава институционално васпитање и образовање. Са друге стране, Хрватић (Hrvatić, 2002) одређује домску педагогију као педагошку дисциплину у којој пракса претходи теоријском утемељењу. Аутор истиче да се домска педагогија бави проучавањем васпитно-образовног рада у домовима ученика, наглашавајући њену предметно-методолошку утемељеност и иманентну интердисциплинарност.

Када је реч о ауторима из Србије, више аутора је писало радове како монографског типа, тако и у облику научних радова, који су обрађивали тему домске педагогије, односно интернатског васпитања у оквиру средњошколског образовања (Грандић и Летић, 2008; 2010; Грандић и Стипић, 2010; Трнавац 2005а, 2005б)². Како се Росић највише бавио питањем домске педагогије у Хрватској, тако можемо рећи да се овом дисциплином у Србији највише бавио професор Драган Јешић с неколико објављених монографија о домској педагогији (2008; 2009; 2013) и научних чланака (2007; 2011; 2012). Јешић (2009) домску педагогију посматра као дисциплину шире педагошке науке, јер су предмет, циљеви и методе у највећој мери заједнички. Аутор наводи да се домска педагогија надовезује и ослања на опште законитости педагогије, примењујући их на начин који је адекватан за специфичну средину и услове попут домског смештаја. Поред опште педагогије, Јешић истиче да је домска педагогија природно повезана са породичном педагогијом јер је домско васпитање наставак породичног васпитања. Дакле, у дефинисању граница домске педагогије у Јешићевим радовима не истиче се директно да се она бави искључиво смештајем намењеним ученицима средњих школа који се школују ван места боравка, али из његове анализе повезаности домске педагогије са другим педагошким дисциплинама, можемо увидети да аутор првобитно истиче област средњошколског васпитања и образовања (Јешић, 2009).

Постојећа теоријска основа домске педагогије

Оно што можемо да претпоставимо је да неусаглашен став аутора о томе који облици институционалног васпитања спадају у предмет истраживања домске педагогије (а који облици су примарни предмети изучавања других наука), имплицира и недостатак јасног теоријског утемељења домске педагогије као научне педагошке дисциплине. Такође, из недостатка јасне теоријске основе дисциплине, проблем се надовезује и на неједнако третирање домске педагогије у односу на остале педагошке дисциплине – овај сегмент педагошке праксе више је посматран као „помоћна” дисциплина, више као стручна него научна област (Hrvatić, 2002). Сви горе наведени проблеми резултирали су малим бројем радова и истраживања о домској педагогији, док су радови који

² Наведене референце не представљају све радове о васпитању у домовима код нас, него чине само део научне грађе о овој теми.

су описивали овај васпитно-образовни сегмент окарактерисани као стручни (практични) и у великој мери остајали на дескриптивном нивоу (Hrvatić, 2002). Из свега горе наведеног као проблем можемо разумети зашто постоји недостатак теоријских радова из области чији се предмет истраживања умногосте граници и поклапа са другим дисциплинама и наукама.

Када је у питању теоријска потпора у истраживању интернатског васпитања, Росић (Rosić, 2007) и Хрватић (Hrvatić, 2002) се у својим радовима ослањају на модел институционале организације васпитног рада који су креирали Хансен (Hansen, 1988) и Фулчер (Fulcher, 1996). Хансенов модел институционалног васпитања развија се помоћу четири категорије и њиховог међусобног односа: планирање, непосредан рад са децом, индиректан рад, административни послови (Hrvatić, 1988). Фулчеров модел базира се на дванаест варијабли које су по њему кључне за квалитетнији рад у оквиру домског васпитања. Неке од њих су: социјална политика, услови живота у дому, број и адекватно обучено особље, начини провођења времена и активности, цена смештаја, пријем и отпуст деце, друштвене навике и санкције (Fulcher, 1996). Овде нисмо целокупно представили поменуте моделе, јер сматрамо да бисмо тиме превазишли опсег и циљ овог рада. Важно је напоменути, што се уједно може закључити из представљања ових модела, проблем перспективе домске педагогије која истражује област средњошколског васпитања и образовања. Наиме, поменути модели креирани су и намењени институционалном васпитању које нема директне везе са редовним васпитно-образовним процесом. Ови модели више се тичу области истраживања специјалне едукације, социјалне педагогије, рехабилитације, ресоцијализације малолетника и сл.

Из представљања двеју теорија институционалног васпитања на који се аутори Росић и Хрватић позивају, намеће се питање колико поменуте теорије могу адекватно да одговоре на питања (и задатке) које произлазе из толико широког опсега предмета истраживања. Тачније, колико ове теорије могу да поткрепе теоријску основу и истраживања домске педагогије у сегменту средњошколског васпитања и образовања и какав и у којој мери утицај тако постављени предмет домске педагогије има у њеном одређивању и конституисању као педагошке дисциплине. Јасно одређивање предмета и издвајање у односу на предмете других дисциплина и изграђени фонд знања свакако су међу основним условима за правилно конституисање посебне научне дисциплине као и њене научне области (Антонијевић, 2014; Коцић, 2004).

Проблеми дефинисања професије васпитач у дому

На крају треба напоменути и то да сви у раду наведени проблеми у великој мери утичу и на професију васпитача у домовима, као и на њихово адекватно и квалитетно академско образовање. Наиме, у пракси није реткост да се на радном месту васпитача у дому налази лице чија вокација не припада

сегменту педагошко-психолошких наука, чак ни друштвено-хуманистичком пољу. Такође, законодавац прави разлику у тумачењу између (самосталних) домова ученика и домова који су у склопу школе (интернат), тако да ове две институције имају два различита основна (кровна) закона, што даље утиче на подзаконске процедуре. Закон не прави разлику ни у називу професије, тако да се васпитачи у домовима и васпитачи у предшколским установама називају истим именом иако је реч о различитим сегментима васпитно-образовног система (Филиповић и Беновић 2019). Када је у питању високошколско образовање васпитача у дому (ученика средњих школа), овај образовни профил се реализује на три високошколске установе, од тога је један образовни профил на Факултету педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, где се студенти школују на основним и мастер академским студијама, док се остала два студијска програма реализују на академијама струковних студија у Крушевцу и Бујановцу. Како би се подигла општа свест о занимању домског васпитача, важно је перманентно унапређивати студијске програме за образовање васпитача у домовима и радити на запошљавању адекватног васпитачког кадра у домовима.

ПРЕДЛОГ ТЕОРИЈСКОГ ОКВИРА ЗА МОГУЋЕ ДЕФИНИСАЊЕ ПРЕДМЕТА ДОМСКЕ ПЕДАГОГИЈЕ

На основу представљених узрочно-последичних проблема, очигледно је да се домска педагогија сусреће са отвореним питањима која јој не дозвољавају да се у адекватној мери конституише као педагошка дисциплина. Неуслађени ставови аутора о опсегу домске педагогије у изучавању васпитања у институционалном смештају чине први проблем у дефинисању домске педагогије као дисциплине и у њеном разграничавању са осталим дисциплинама у оквиру педагогије и других наука. Други проблем проистиче из претходног и у вези је с недостатком адекватног теоријског разматрања које би поткрепило све процесе који постоје у васпитно-образовном процесу институционалног смештаја, који је дефинисан као предмет истраживања домске педагогије. Трећи проблем, настао из претходна два, тиче се професионалног и практичног сегмента домске педагогије, односно васпитача који представљају носиоце васпитног рада. Дефинисање професије васпитача у дому чини крајњи проблем теоријских недостатака домске педагогије будући да се дефиниција ове професије тумачи на више начина у односу на закон, место рада и образовање.

У наставку, представимо теорију која по нама представља могућу основу за шире разумевање предмета истраживања домске педагогије, односно конституисање домске педагогије као научне дисциплине. У питању је теорија која се изворно не везује искључиво за педагогију као науку ни домску педагогију као њену дисциплину, али се свакако тиче контекста домске педагогије, односно васпитања и образовања у домовима ученика. У питању је Бронфен-

Бренерова еколошка теорија људског развоја која представља „тачку конвергенције дисциплина биолошких, психолошких и друштвених наука онолико колико се оне (науке) тичу развоја индивидуе у друштву” (Marić Jurišin, 2018: 71).

Бронфенбренерова еколошка теорија људског развоја као могући теоријски оквир домске педагогије

Бронфенбренерова еколошка теорија људског развоја наглашава факторе животне средине који представљају кључне чиниоце у људском развоју. Људски развој се не може изузети из контекста животне средине, односно суштина Бронфенбренерове теорије заснована је на идеји да на људски развој утиче животна окружење у коме се човек налази и тај утицај је увек двосмеран. Развој се посматра као промена начина на који индивидуа опажа средину и како се односи према њој, док се средина (еколошко окружење) посматра као структура која је сачињена из више слојева (попут лутке руска бабушка), док се индивидуа налази у њиховом центру, језгру (Marić Jurišin, 2014). Како бисмо лакше презентовали ову теорију у контексту домске педагогије у оквиру средњошколског васпитања и образовања, послужићемо се (вероватно највећом до сада) студијом о интернатском васпитању и образовању коју су спровели Мартин и сарадници (Martin et al., 2014) испитујући разлике између ученика корисника интерната и ученика који живе ван комплекса средње школе у области мотивације, ангажмана у наставном процесу и начина на који ученици процењују задовољство животом и свој однос са вршњацима.

Наиме, аутори су делове Бронфенбренерове теорије описивали преко примера из интернатског живота јер се његова теорија уклапа у контекст васпитања и образовања у оквиру средњошколског интерната. Дакле, модел започиње од појединца смештеног унутар првог слоја (микросистем), који је саздан од разних образаца активности, друштвене улоге појединца и његових међуљудских односа који највише и директно утичу на сопствени развој, док би то у контексту дома био однос са вршњацима у соби и интернату. Наредни слој назива се мезосистем и укључује процесе који се одвијају између два или више микросистема у које је појединац укључен и „који га једнако одређују као и збивања у оквиру појединог окружења” (Bronfenbrenner, према: Маројевић, 2017). Они могу укључивати, на пример, односе између ученикове куће и интерната. Трећи слој еколошког окружења (егзосистем) подразумева утицај окружења на које дете нема утицај, а које значајно утиче на живот и развој детета – локална самоуправа, школски управни одбор, посао родитеља (Bronfenbrenner, према: Маројевић, 2017). Мартин и сарадници (Martin et al., 2014) у контексту интерната овај сегмент описују као однос између две васпитне групе (или павиљона) у оквиру интерната где догађаји и активности у једној групи могу утицати на појединце у другој. Следећи слој, који Бронфенбренер назива макросистем, састоји се од микро, мезо и егзосистемских садржаја. Ово се може односити на „ниво супкултуре или културе као целине заједно са било којим системом веровања” (Bronfenbrenner, према: Маројевић, 2017). Општи

систем интерната, односно средњошколског образовања и васпитања може се посматрати као макросистем, док је завршни слој модела хроносистем који обухвата време и прелазе у животу појединца кроз поменуте слојеве – у контексту интернатског васпитања ово може представљати прелазак у наредну школску годину.

У образложењу зашто су користили Бронфенбренерову теорију у истраживању, аутори наводе да се коришћена теорија у својој формулацији не односи директно на интернат, али се зато односи на контекстуалне процесе у којима се одвија живот у интернату. Пошто је питање домског васпитања увелико везано за примењени и практични рад, мали је број теоријских основа које се директно тичу домског живота и које поткрепљују све педагошке и психолошке процесе и активности које се одигравају унутар интерната. У складу са недостатком адекватних теорија о интернатском васпитању, аутори студије се ослањају управо на Бронфенбренерову теорију у којој су препознали основу за постављање и реализацију својих истраживачких питања која су у вези са мотивацијом ученика за школски рад и живот у интернату који је по својој природи јединствена средина. Под јединственом средином аутори сматрају окружење које представља посебан контекст академског ангажмана, социјализације, вршњачких интеракција, слободних активности и других сегмената који се умногоме разликују од активности ученика који нису корисници интерната (Martin et al., 2014).

Резултати, образложења и закључци дати у поменутој студији Мартина и сарадника наводе нас на разматрање питања да ли Бронфенбренерова еколошка теорија људског развоја може бити основа у креирању нове теоријске парадигме домске педагогије у области средњошколског васпитања и образовања, односно васпитања у ученичким домовима и школским интернатима. Као главне разлоге за такав предлог истичемо чињеницу да Бронфенбренер своју теорију није одредио као теорију одређене научне области. Управо супротно, он своју теорију одређује према више научних области и њихових дисциплина које утичу на развој појединца – пре свега друштвених дисциплина, а управо су оне те које се у дому ученика сусрећу због специфичног окружења (попут школске педагогије, породичне педагогије, педагошке психологије, социологије образовања, психологије групе и друге). Узимајући у обзир све горе речено, сматрамо да будући теоријски радови и емпиријска истраживања о домској педагогији у сегменту ученичких домова у извесној мери могу имати основу управо у Бронфенбренеровој теорији, јер она на адекватан начин описује суштинске процесе у овој сфери домске педагогије.

ЗАКЉУЧАК

Домска педагогија као дисциплина која се бави изучавањем васпитања и образовања у оквиру институционалног смештаја има више проблема који спречавају да се адекватније верификује као дисциплина педагошке науке. Истраживањем литературе о домској педагогији и њеном теоријском утемељењу препознали смо неколико неразјашњених питања које смо одредили као три суштинска проблема домске педагогије. Ови проблеми проистичу један из другог и по нашем мишљењу представљају главне препреке ове дисциплине у њеном конституисању као педагошке дисциплине. Први проблем је недостатак јединственог става о предмету истраживања домске педагогије који би допринео јасном разграничавању са другим научним дисциплинама. Јасно дефинисан предмет истраживања домске педагогије даље би проузроковао креирање другачијег теоријског оквира који би на адекватан начин могао теоријски поткрепити васпитно-образовни процес, чиме би се решио други проблем представљен у раду. Јасно дефинисаним предметом истраживања и креирањем другачијег теоријског оквира верујемо да би се унапредио статус и квалитет професије васпитач у дому ученика тиме што би васпитачи као носиоци васпитног рада имали конкретну основу у теорији када је њихово занимање у питању. Свест о изучавању васпитања и образовања у институционалном смештају би се повећала, што би довело до квантитативног и квалитативног раста научног знања на које би васпитачи могли да се ослоне и које би могли да имплементирају у свом свакодневном раду. На тај начин би се у практичним околностима испитивала вредност добијеног знања, чиме би се на основу васпитне праксе унапређивала теоријска основа.

У раду је представљена и Бронфенбренерова еколошка теорија људског развоја која опширно и јасно анализира процесе који се реализују у оквиру средњошколског дома ученика. Ови процеси припадају предметима истраживања више друштвених наука и дисциплина које се због јединственог контекста дома ученика у тој средини преплићу. Будући да сâм Бронфенбренер своју теорију сматра конвергентном теоријом више научних дисциплина (управо из друштвених наука који се јављају у средини као што је дом ученика), сматрамо да би ова теорија представљала могућу основу за шире разумевање предмета истраживања домске педагогије. Све горе написано наводи нас на закључак да је потребно размишљати у више праваца који би евентуално довели до квалитетнијег конституисања домске педагогије као дисциплине, пре свега:

1. Да ли се решење теоријске заснованости домске педагогије налази у процесу редуковања предмета истраживања на васпитно-образовни рад у оквиру основношколског и средњошколског дома ученика и интерната? Овим поступком би се предмет истраживања дисциплине смањило и био директно у вези са дисциплинама које изучавају школски контекст попут школске педагогије, дидактике и других дисциплина.

2. Испитати и друге могућности за теоријски оквир домске педагогије поред Бронфенбренерове еколошке теорије људског развоја.

3. Које се још научне дисциплине могу укључити у изучавање васпитања и образовања у домовима ученика с обзиром на то да је дом ученика мултидисциплинарна тема?

4. Да ли треба задржати постојећу дефиницију предмета истраживања домске педагогије у којој је обухваћен сваки облик институционалног смештаја? Овакав приступ захтева креирање система и теорије који би на адекватан начин обухватили све врсте институционалног васпитања и смештаја. Та теорија би требало на одговарајући начин да образложи зашто је адекватније изучавати тај предмет примарно у оквиру домске педагогије.

5. Да ли домска педагогија као дисциплина треба да има једну теорију која ће поткрепити све типове институционалног смештаја и сваку узрасну категорију васпитаника у смештају или треба да има посебне, одељене теорије за сваки тип смештаја и сваку узрасну категорију?

Из представљања проблема и предлога у којим правцима би наредне студије и истраживања требало да се крећу, можемо увидети да домска педагогија као дисциплина има проблеме који се тичу саме основе дисциплине. Верујемо да наведени проблеми и питања чине полазну тачку у редефинисању предмета и развоја методологије домске педагогије које ће допринети квалитетнијем изучавању васпитања и образовања у контексту дома ученика.

Литература

- Антонијевић, Р. (2014). *Утемељење система знања у педагогији*. Београд: Филозофски факултет – Институт за педагогију и андрагогију.
- Vukasović, A. (2001). *Pedagogija*. Zagreb: НКЗ „Ми”.
- Грандић, Р. и Летић, М. (2008). *Прилози педагогији слободног времена*. Нови Сад – Вршац. Савез педагошких друштава Војводине – Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов”.
- Грандић, Р. и Летић, М. (2010). *Прилози домској педагогији*. Нови Сад – Вршац. Савез педагошких друштава Војводине – Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов”.
- Грандић, Р. и Стипић, М. (2010). Организација слободног времена у домовима ученика средњих школа. У Р. Грандић *Критичке теорије у педагогији* (83–98). Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине.
- Јешић, Д. (2007). Образовање и стручно усавршавање васпитача домова ученика. У Н. Лакета и Н. Поткоњак (ур.): *Променама до квалитета у раду школа – Зборник радова са научног скупа поводом 70 година од рођења проф. др Младена Вилотијевића (657–661)*. Београд: Заједница учитељских факултета Србије.
- Јешић, Д. (2008). *Методика васпитно-образовног рада – практикум*. Јагодина: Педагошки факултет.
- Јешић, Д. (2009). *Домска педагогија*. Јагодина: Педагошки факултет.
- Јешић, Д. (2011). Дијагностика као услов за успешан васпитни рад у домовима ученика. *Директор школе*, 4, 305–312.
- Јешић, Д. (2012). Инклузивни педагошки рад у домовима ученика. *Образовна технологија*, 1, 21–26.
- Јешић, Д. (2013). *Методика васпитног рада*. Јагодина: Факултет педагошких наука.
- Kolesarić, P. (2019). Odgojno djelovanje u učeničkom domu. *Časopis za odgojne i obrazovne znanosti Foo2grama*, 3(3), 51–66.
- Коцић, Љ. (2004). Проблем дефинисања предмета педагогије и њеног разграничења од других наука. У Н. Трнавац (ур.): *Југословенска педагогија друге половине 20. века* (23–38). Ужице – Београд. Учитељски факултет – Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета.
- Клапан, А. (1996). Prema sustavnijem istraživanju domske pedagogije. У Н. Vrgoč (ур.): *Pedagogija i hrvatsko školstvo* (41–45). Zagreb: НРКЗ.
- Комненовић, М. (2018). Поставке слободног времена ученика у домовима средњих школа. У М. Лончар-Вујновић (ур.): *Наука без граница: Образовање без граница* (399–414). Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.

- Marić Jurišin, S. (2014). *Implikacije ekoloških programa na socioemocionalni razvoj dece predškolskog uzrasta iz perspektive održive zajednice*. (Neobjavljena doktorska disertacija). Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Marić Jurišin, S. (2018). Humanističko-ekološka dimenzija u teorijskim polazištima vaspitanja i obrazovanja za održivo društvo. *Pedagoška stvarnost*, 64(1), 62–75.
- Маројевић, Ј. (2017). Од еколошке ка биоеколошкој теорији људског развоја – човек и окружење у дијалогу. *Теме*, XLI(1), 23–38.
- Martin, A., Papworth, B., Ginns, P. & Liem, G. A. (2014). Boarding School, Academic Motivation and Engagement, and Psychological Well-Being: A Large-Scale Investigation. *American Educational Research Journal*, 51(5), 1007–1049.
- Martin, A., Papworth, B., Ginns, P. & Malmberg, L. E. (2015). Motivation, Engagement, and Social Climate: An International Study of Boarding Schools. *Journal of Educational Psychology*, 108(6), 772–787.
- Prof. dr. sc. Vladimir Rosić – Ugledni profesor, znanstvenik i komunikolog (2011). Informacijske i komunikacijske znanosti: znanstvenici i znanstvene institucije. *Informatol*, 44(3), 247–253.
- Rosić, V. (2001). *Domski odgoj*. Rijeka: Graftrade
- Rosić, V. (2007). Učenički domovi u sustavu odgoja i obrazovanja. U V. Previšić, N. Šoljan i N. Hrvatić (ur.): *Pedagogija prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja* (330–347). Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, 1.
- Трнавац, Н. (2002а). Методички аспекти остваривања програма васпитног рада у домовима ученика. У М. Милојевић (ур.): *Васпитни рад у домовима ученика*, зборник радова (79–91). Београд: Министарство просвете и спорта – Институт за економику и финансије.
- Трнавац, Н. (2002б). Планирање, програмирање и припремање васпитног рада у дому ученика. У М. Милојевић (ур.): *Васпитни рад у домовима ученика*, зборник радова (139–146). Београд: Министарство просвете и спорта и Институт за економику и финансије.
- Трнавац, Н. (2005). *Прилози домској – интернатској педагогији*. Школска педагогија – друга књига. Београд: Научна књига.
- Ћук, М. (2012). Odgojni rad odgajatelja i ponašanja učenika u učeničkim domovima. *Pedagojska istraživanja*, 9(1–2), 223–238.
- Филиповић, Д. и Беновић, Д. (2019). Положај ученичких домова у односу на систем вредновања квалитета васпитно-образовних установа. *Учење и настава*, V(2), 375–396.
- Франковић, Д., Капух, М., Лескошек, Ј., Мандић, П., Митровић, Д., Ничковић, Р., Продановић, Т., Пецељ, З., Радоњић, Б., Ракић, Б. и Вилотијевић, М. (1973). *Васпитни рад у домовима: прилози домској педагогији*. Београд: Делтра прес – Заједница домова СР Србије.
- Fulcher, L. (1996). *Stari i novi svijet. Promjenljivost skrbi u promjenljivom svijetu*. Glasgow.

- Hansen, P. (1988). *Tasks of residential workers*. Aldershot: Avebury.
- Hrvatić, N. (2002). Domska pedagogija: od teorije do odgojne prakse. U V. Rosić (ur.): *Odnos pedagoške teorije i pedagoške prakse (190–202)*. Rijeka: Filozofski fakultet.
- Wilfert, O. (1971). *Odgojni domovi juče, danas i sutra: prilozi teoriji odgoja u domovima*. Beograd: Savez društava defektologa Jugoslavije.

Milan S. Komnenović

University of Kragujevac, Faculty of Education in Užice

DIFFICULTIES IN DEFINING SUBJECT OF DORMITORY PEDAGOGY

Summary

In this article (thesis) we dealt with the problem of defining pedagogical discipline which explores education in institutionalized accommodations. Dormitory pedagogy is most often recognized in our region as a part of pedagogical science which primarily explores the aspect of education within boarding schools for pupils and high school students, while the analysis of works on home pedagogy shows that the subject of home pedagogy is defined much more broadly. In the article there are three causally-consequential problems that make up the primary obstacle in defining dormitory pedagogy as a scientific discipline according to authors. The aim of this article is determining the theoretical concept of dormitory pedagogy, i.e. the analysis of the theoretical foundations on which the views of domestic authors on the subject of home pedagogy are based. In addition, in the article the problems with which dormitory pedagogy as a pedagogical discipline is confronted with within its definition, as well as the fundamental problems in defining the profession of educators within boarding schools will be presented. In the final parts of the paper, one of the elements of the possible solutions for the subject of research of dormitory pedagogy will be illustrated. As the majority of authors defines dormitory pedagogy as a discipline that deals with exploring education within institutionalized accommodations, in this paper we will discuss the segment of dormitory pedagogy that questions the problematic of high school education, respectively boarding school students.

Keywords: *dormitory pedagogy, theoretical framework of the discipline, boarding school, dormitory.*